

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
AKADEMINĖS ETIKOS IR PROCEDŪRŲ KONTROLIERIUS
SPRENDIMAS**

**DĖL LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTO DIREKTORĖS J. ZABARSKAITĖS MOKSLINĖS
VEIKLOS ETIKOS**

2014 m. rugsėjo 10 d. Nr. SP-10

Vilnius

Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius (toliau – kontrolierius), vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 18 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. XI-1583 „Dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos įsteigimo ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų (toliau – Nuostatai) 13 punkto 1 papunkčiu ir atlikęs tyrimą „Dėl galimo mokslinės veiklos etikos pažeidimo“ pagal Lietuvos mokslo tarybos 2013 m. gruodžio 18 d. raštą Nr. 4S-2018 „Dėl galimo mokslinės veiklos etikos pažeidimo“ bei išnagrinėjęs Lietuvos mokslo tarybos, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos, Lietuvių kalbos instituto (toliau – LKI), Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos ir Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos Patariamąjį komiteto narių pateiktą medžiagą,

n u s t a t ė:

Gavusi Lietuvos mokslo tarybos 2013 m. gruodžio 18 d. raštą Nr. „Dėl galimo mokslinės veiklos etikos pažeidimo“ 2014 m. vasario 17 d. Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyba pradėjo tyrimą dėl Lietuvių kalbos instituto direktorės doc. dr. Jolantos Zabarskaitės galimų etikos ir procedūrų pažeidimų.

2013 m. lapkričio 21 d. Švietimo ir mokslo ministerijoje įvyko konkursas LKI direktoriaus pareigoms užimti. Konkurso metu konkurso komisijos narė prof. habil. dr. Rūta Petrauskaitė konkurso komisijai kandidatės dr. Jolantos Zabarskaitės pateiktą publikacijų sąrašą įvertino kaip

nekorektiškai sudarytą, „siekiant parodyti autorės indelį didesnę nei jis yra bei nesilaikant vieningo bibliografinio aprašo taisyklių“.

Reikalavimai Lietuvių kalbos instituto direktoriaus pareigoms eiti yra nustatyti Švietimo ir mokslo ministro 2013 m. rugpjūčio 2 d. įsakymu Nr. V-750 „Dėl reikalavimų Lietuvių kalbos instituto direktoriaus pareigybei patvirtinimo“. 2013 m. lapkričio 21 d. Švietimo ir mokslo ministerijoje vykusio konkurso skelbimo tekste, kuris Švietimo ir mokslo ministerijos pateiktais duomenimis, „buvo patalpintas Švietimo ir mokslo ministerijos, Lietuvos mokslo tarybos ir Lietuvių kalbos internetiniuose puslapiuose, pateikta informacija apie tai, kokius dokumentus privalo pateikti kandidatas. Pažymėtina, kad kandidatas privalėjo pateikti „mokslinių darbų sąrašą (išskiriant pastarųjų 5 metų svarbiausius mokslinius darbus)“. Tarnybos turimais duomenimis, Mokslinių darbų sąrašo (toliau –Sąrašas) sudarymo taisyklių kandidatei Švietimo ir mokslo ministerija nenurodė. Duomenų apie tai, kad kandidatei J. Zabarskaitei būtų kilęs neaiškumas, sudarant mokslinių darbų sąrašą, Tarnyba neturi.

Lietuvių kalbos instituto direktorė kandidatė J. Zabarskaitė Švietimo ir mokslo ministerijai pateikė mokslinių darbų sąrašą, kiekviename publikacijos apraše savo pavardę įrašiusi pirmąją ir išryškinusi; kiti autoriai nurodyti, pakeičiant bibliografinėje nuorodoje pateiktą eiliškumą, arba visai nenurodyti. Be to, Sąraše prie kai kurių publikacijų aprašų J. Zabarskaitė nurodoma ir prieš publikacijos pavadinimą kaip autorė, ir po jo, nurodant sudarytojos ar redaktorės statusą.

Toks mokslinių darbų aprašų sudarymas, pateikiant netikslią informaciją apie autorius, jų indelį į mokslinį darbą ir kitus asmenis, atlikusius pagalbines funkcijas, ir siekiant laimėti konkursą mokslo tyrimo instituto vadovo - Lietuvių kalbos instituto direktoriaus - pareigoms užimti, suponavo Švietimo ir mokslo ministerijoje minėtą konkursą organizavusios konkurso komisijos suklaidinimą, vertinant kandidatės J. Zabarskaitės tinkamumą Lietuvių kalbos instituto direktoriaus pareigoms. Kita vertus, minėtos netikslios informacijos apie autorius ir kitus asmenis, atlikusius pagalbines funkcijas, Sąraše pateikimas turėtų būti siejamas su neetišku mokslinių darbų aprašų elementų naudojimu bendraautorių atžvilgiu.

Lietuvių kalbos instituto 2014 m. vasario 27 d. Nr. 02-10-28 raštu Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybai (toliau – Tarnyba) buvo paaiškinta, kad „kaip pateikti bibliografijos aprašą, teikiant dokumentus direktoriaus vietai užimti, nėra reglamentuota, „Sąraše“ bibliografiniuose aprašuose informacija apie kitus autorius taip pat yra išsamiai pateikta“. Tame pačiame rašte nurodyta, kad „Sąraše vadovaujamosi rekomendacija: jei yra daugiau nei trys autoriai, nurodomas pirmasis arba pirmieji du ar trys ir rašoma „ir kt.“ (et. al.) <...>“, šaltinis - Lietuvos

Edukologijos universiteto bibliotekos internetinėje svetainėje nurodyta bibliografinių nuorodų sudarymo tvarka.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje taikomos įvairios bibliografinių nuorodų sąrašo sudarymo taisyklės, kad mokslinių darbų sąrašo, teikiant dokumentus Lietuvių kalbos instituto direktoriaus vietai užimti, sudarymas nėra reglamentuotas, J. Zabarskaitės mokslinių darbų sąrašo sudarymo tinkamumo, minėtoje Edukologijos universiteto bibliotekos bibliografinių nuorodų sudarymo tvarkoje nustatytų bibliografinių nuorodų sąrašo sudarymo metodų aspektu, kaip ir mokslinių publikacijų mokslinės vertės, Tarnyba nekvestionuoja, tačiau atkreiptinas dėmesys į kai kurių mokslinių darbų, pateiktų Sąraše, aprašų sudarymo etiką, t. y. į informacijos apie mokslinio darbo aprašo elementus naudojimo etiką.

Kaip buvo minėta Lietuvių kalbos instituto 2014 m. vasario 27 d. Nr. 02-10-28 rašte, J. Zabarskaitės mokslinių publikacijų sąrašas buvo sudarytas, vadovaujantis Edukologijos universiteto bibliotekos bibliografinių nuorodų sudarymo tvarka (toliau - tvarka), todėl atkreiptinas dėmesys į minėtoje tvarkoje pateiktą bibliografinio aprašo elementų terminų apibūdinimą bei bibliografinių aprašų pavyzdžius: nurodyti pagrindiniai aprašo elementai, jų eiliškumas ir dėstymo tvarka. Tvarkoje rekomenduojama, „Jeigu yra daugiau nei trys autoriai, nurodomas pirmasis arba pirmieji du ar trys ir rašoma „ir kt.“ (et al.)“, „Jeigu sudarytojai, dailininkai, ar kiti asmenys ir organizacijos yra labai svarbūs, jie minimi po antraštės ir paantraštės (jei tokia yra)“, „Asmenys, atlikę pagalbines funkcijas“ – „kolektyvas, sudarytojai, vertėjai, dailininkai ir kt. nuorodose rašomi, jei yra labai svarbūs“. Tokios tvarkos pagrindu darytina išvada, kad prieš mokslinės publikacijos antraštę įrašytini autorius vardas ir pavardė, bet ne „asmenys, atlikę pagalbines funkcijas“, jeigu jie nėra aprašomos mokslinės publikacijos autoriai; autorių eiliškumas nekeičiamas.

Lietuvių kalbos instituto Akademinės etikos kodekso (patvirtintas Lietuvių kalbos instituto direktoriaus 2011 m. gegužės 3 d. potvarkiu Nr. 5) 10 punkte nustatyta, kad „mokslinė veikla turi būti grindžiama <...> tiesos siekimo ir atsakomybės visuomenei principais. Tokią nuostatą pažeidžia: <...> prie mokslinės veiklos prisidėjusių žmonių arba organizacijų nenurodymas, jei taip nebuvo sutarta;“ (Kodekso 10.11 papunktis).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad kandidatės J. Zabarskaitės Švietimo ir mokslo ministerijai pateiktame Sąraše publikacijų aprašų, kuriuose nustatyti minėti mokslinių darbų aprašų elementų netikslumai, sudarymas prieštarauja Lietuvių kalbos instituto Akademinės etikos kodekso 10 punkte įtvirtintam tiesos siekimo principui ir 10.11 papunkčiui.

Kontrolierius, išanalizavęs ir įvertinęs pateiktą informaciją ir ją patvirtinančius dokumentus bei teisinį reglamentavimą, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 18 straipsnio 12 dalimi,

n u s p r e n d ė:

1. Informuoti Lietuvių kalbos institutą ir Švietimo ir mokslo ministeriją apie kontrolieriaus sprendimą.
2. Informuoti Lietuvos mokslo tarybą apie kontrolieriaus sprendimą.

Kontrolieriaus sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius

Vigilijus Sadauskas